

Голові спеціалізованої вченої ради
ДФ 26.133.083 у Київському столичному
університеті імені Бориса Грінченка
доктору педагогічних наук, професору,
професору кафедри соціальної педагогіки
та соціальної роботи
Факультету психології, соціальної роботи
та спеціальної освіти
Петрочко Жанні Василівні

Отримано 28.03.2025
Голові спеціалізованої
вченої ради ДФ 26.133.083
д. п. н., проф. Петрочко Ж.В.

ВІДГУК

**офіційного опонента доктора педагогічних наук, професора,
завідувача кафедри спеціальної та інклюзивної освіти
Тернопільського національного університету імені Володимира Гнатюка
Слозанської Ганни Іванівни
на дисертаційне дослідження Катеринич Анни Андріївни на тему:
«Соціальна інтеграція молоді з інвалідністю засобами театрального
мистецтва», на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань
23 Соціальна робота за спеціальністю 231 Соціальна робота**

Цілісний аналіз дисертаційного дослідження Катеринич Анни Андріївни «Соціальна інтеграція молоді з інвалідністю засобами театрального мистецтва» дозволяє сформулювати узагальнені висновки про його актуальність, обґрунтованість наукових і теоретичних положень, достовірність отриманих результатів, теоретичну та практичну цінність та дає змогу надати комплексну загальну оцінку дисертації, результати якої представлено для захисту на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 231 Соціальна робота на засіданні спеціалізованої вченої ради ДФ 26.133.083 Київському університеті імені Бориса Грінченка.

Дисертація – авторська, самостійна, оригінальна наукова праця, яка сприяє вирішенню поставленої наукової проблеми - дослідженні проблеми соціальної інтеграції молоді з інвалідністю внаслідок інтелектуальних порушень засобами театрального мистецтва та розробці змістово-технологічного забезпечення ефективності даного процесу.

Актуальність дисертаційного дослідження.

Останніми роками розбудова безбар'єрного середовища для осіб з інвалідністю є прерогативою держави. Захист прав та інтересів, забезпечення доступу до ресурсів, проєктування сервісів під потреби осіб з інвалідністю сприяє не тільки їх інтеграції у соціум, але й покращенню якості їх життя, забезпечує їх залученість до життя в громаді. Важливо, щоб інклюзивні процеси були пролонгованими та сталими в часі і передбачали можливість інтеграції осіб з інвалідністю у соціум на будь якому етапі їх життя. Особливо гострими ці питання є в контексті роботи з молоддю з інвалідністю, кількість якої, у зв'язку із російсько-українською війною, зростає. Зазначимо, що важливим аспектом повноцінного розвитку та соціалізації молодих людей з інвалідністю є інтеграція їх у суспільство, що передбачає не лише сприяння у відновленні втрачених функцій та можливостей, але й покращені соціально-адаптаційного потенціалу.

Ключову роль у цьому процесі відіграють соціально-реабілітаційні послуги, спрямовані на відновлення та/або розвиток соціальних навичок, здібностей, сильних сторін, підвищення адаптаційного потенціалу молоді з інвалідністю задля їх самореалізації, підвищення якості життя, соціального функціонування та забезпечення найкращих інтересів, задоволення потреб і забезпечення прав. На нашу думку, саме розбудова системи послуг для молоді з інвалідністю та ментальною інвалідністю зокрема на рівні територіальних громад тільки сприятиме їх інтеграції у соціум. Це б також дозволило покращити якість життя не тільки цільової групи, але також їх сім'ї, родини та самого суспільства, адже для молоді з ментальною інвалідністю характерна залежність від опікуна, емоційна нестійкість/підвищена сенсibilізація, невідповідність психологічного та біологічного віку, необхідність спрощеного доступу до інфопростору, тощо. Важливо також забезпечити індивідуальний підхід до потреб кожної особи, а також врахування їхнього права на самовизначення та незалежність. Відтак, залишається в полі зору науковців та практиків пошук ефективних механізмів організації соціальної інтеграції молоді з інвалідністю.

За таких умов, дослідження Катерини Анни Андріївни «Соціальна інтеграція молоді з інвалідністю засобами театрального мистецтва» є вкрай актуальним як з позиції наукової спільноти так і спільноти практиків. Актуалізація уваги на вибудові системи соціальної інтеграції молоді з інвалідністю внаслідок інтелектуальних порушень засобами театрального мистецтва та розробці змістово-технологічного забезпечення ефективності даного процесу є зараз вкрай важливим. Зазначимо, що дослідниця напрацювала значну теоретичну базу з проблеми дослідження, зокрема, обґрунтувала сутність та зміст основних концептів дослідження, висвітлила механізми використання театрального мистецтва у процесі соціальної інтеграції молоді з інвалідністю, виокремила критерії та показники оцінки рівнів соціальної інтеграції означеної цільової групи, розпрацювала змістово-технологічне забезпечення задля його використання у практиці соціальної роботи з метою покращення соціальної інтеграції молоді з інвалідністю у середовище громади.

Важливо відзначити, що тему дослідження затверджено на засіданні кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи Київського столичного університету імені Бориса Грінченка (протокол № 17 від 19 жовтня 2021 р.), вченою радою Факультету психології, соціальної роботи та спеціальної освіти Київського столичного університету імені Бориса Грінченка (протокол № 1 від 20 жовтня 2021 р.), вченою радою Київського столичного Університету імені Бориса Грінченка (протокол № 9 від 28 жовтня 2021 р.).

Наукова новизна результатів дисертації (теоретичних та/або експериментальних).

У результаті проведеного дослідження дисертанткою обґрунтовано теоретико-практичні засади соціальної реабілітації осіб з особливими освітніми потребами засобами музейної педагогіки як інноваційної соціальної послуги, а саме:

вперше визначено сутність соціальної інтеграції молоді з інвалідністю внаслідок інтелектуальних порушень як комплексного процесу забезпечення ефективної адаптації та активної участі даної групи молоді у різних аспектах суспільного життя за рахунок створення умов, за яких молоді люди з

інтелектуальними порушеннями можуть повноцінно реалізувати свій потенціал, відчуваючи себе інтегрованими та прийнятими в суспільстві на засадах інклюзивності та рівноправності, забезпечення індивідуального підходу до потреб кожної особи, а також врахування їхнього права на самовизначення та незалежність; виокремлено такі особливості процесу соціальної інтеграції молоді з інвалідністю внаслідок інтелектуальних порушень, як залежність від опікуна, емоційна нестійкість/підвищена сенсibiliзація, невідповідність психологічного та біологічного віку, необхідність спрощеного доступу до інфопростору;

узагальнено вітчизняний та міжнародний досвід соціальної інтеграції молоді з інвалідністю засобами театрального мистецтва;

визначено критерії та показники соціальної інтегрованості молоді з інвалідністю внаслідок інтелектуальних порушень: емоційно-мотиваційний критерій («прагнення до самореалізації», «прагнення до визнання», «самоконтроль, або емоційна стійкість»); комунікативний критерій («контактність», «здатність до взаємодії», «самопрезентація»); операційний критерій («готовність до праці», «здатність діяти ситуативно», «відповідальність за свої дії»); «рішучість»); виявлено рівні сформованості критеріїв соціальної інтегрованості молоді з інвалідністю засобами театрального мистецтва (початковий, базовий, оптимальний);

удосконалено підходи до організації і здійснення соціальної роботи з молоддю з інвалідністю внаслідок інтелектуальних порушень засобами театрального мистецтва в державних та громадських організаціях;

подальшого розвитку набули положення щодо використання засобів театрального мистецтва в процесі соціальної інтеграції молоді з інвалідністю;

зміст, форми та методи роботи фахівців з молодими людьми з інвалідністю.

Теоретичне і практичне значення результатів дисертації.

Дисертаційна робота містить значний обсяг наукового, теоретичного, практичного матеріалу, який буде доцільним при організації підготовки соціальних працівників та фахівців із соціальної роботи.

Теоретичне значення результатів дисертації полягає у тому, що вперше в теорії і практиці соціальної роботи визначено сутність соціальної інтеграції молоді з інвалідністю внаслідок інтелектуальних порушень як комплексного процесу забезпечення ефективної адаптації та активної участі даної групи молоді у різних аспектах суспільного життя за рахунок створення умов, за яких молоді люди з інтелектуальними порушеннями можуть повноцінно реалізувати свій потенціал, відчуваючи себе інтегрованими та прийнятими в суспільстві на засадах інклюзивності та рівноправності, забезпечення індивідуального підходу до потреб кожної особи, а також врахування їхнього права на самовизначення та незалежність; виокремлено особливості процесу соціальної інтеграції молоді з інвалідністю внаслідок інтелектуальних порушень; представлено український та міжнародний досвід соціальної інтеграції молоді з інвалідністю; визначено критерії (емоційно-мотиваційний, комунікативний, операційний, особистісний) та відповідні показники соціальної інтегрованості молоді з інвалідністю внаслідок інтелектуальних порушень; виявлено рівні сформованості критеріїв соціальної інтегрованості молоді з інвалідністю засобами театрального мистецтва (початковий, базовий, оптимальний) та надано їх характеристику.

Практичне значення результатів дослідження полягає у впровадженні змістово-технологічного забезпечення (зміст, форми та методи) соціальної інтеграції молоді з інвалідністю внаслідок інтелектуальних порушень засобами театрального мистецтва; реалізації тренінгової програми «Театральні кроки: сцена для кожного», яку спрямовано на підвищення рівня соціальної інтегрованості молоді з інвалідністю внаслідок інтелектуальних порушень засобами театрального мистецтва в діяльності закладів, що працюють із даною категорією населення.

Основні положення та висновки дисертації можуть бути використані у діяльності фахівців соціальної роботи, спеціалістів соціальних служб, інших фахівців соціальної сфери; закладами вищої освіти при розробленні змісту освітніх компонентів для студентів спеціальності 231 «Соціальна робота», освітньо-професійних програм «Соціальна робота» та «Соціальна педагогіка».

Результати дослідження було впроваджено в роботу таких громадських організацій: ГО «За комфортне життя» (від 03.04.2024 № 0304/1), ГО «Материнська любов» (від 01.04.24 № 01/04/24), ГО СМ «Сонячний промінь» (16.04.2024 № 15), Червоноградська міська ГО неповносправної молоді «Ніка» (22.04.2024 № 01), а також Сумського обласного центру реабілітації для дітей та осіб з інвалідністю (від 18.04.2024 № 291) та КЗВО «Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія» Запорізької обласної ради (22.10.2024 № 01) Експериментальне дослідження проводилося протягом 2021-2024 років. У роботі брало участь 75 осіб: з них 22 – батьків, 12 фахівців, 5 керівників театральних студій та 36 молодих людей з інвалідністю внаслідок інтелектуальних порушень.

Наукова обґрунтованість результатів дослідження, наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.

Аналіз тексту дисертації Катеринич А.А. та змісту публікацій дисертантки дають змогу дійти висновку про наукову достовірність викладених автором результатів.

Дисертанткою опрацьовано основну літературу з предмету дослідження, на підставі розгляду якої сформульовано власне бачення досліджуваної проблеми.

Обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, забезпечується належною методологічною базою, ґрунтовним вивченням і критичним аналізом наукових праць, і загалом не викликає сумніву. Зокрема, дисертантка на високому науковому рівні обґрунтувала вибір теми, визначила мету і завдання дослідження. Послідовність і логіка розділів дисертації демонструє розуміння авторкою теоретичних положень, методології дослідження, методів вивчення окресленої наукової проблеми. Наявний чіткий баланс між викладом змісту у розділах дисертації та задекларованою метою і завданнями дослідження. Зокрема, мета дослідження полягає в здійсненні теоретико-методичного аналізу проблеми соціальної інтеграції молоді з інвалідністю внаслідок інтелектуальних порушень засобами театрального мистецтва, а також розробці та перевірці дієвості змістово-технологічного забезпечення цього процесу. Відповідно до поставленої мети Катеринич А.А. визначено чотири основних завдань, які були реалізовані на різних етапах наукового пошуку.

У дисертації розкрито й обґрунтовано основні теоретичні положення та висновки, високий рівень обґрунтованості яких забезпечено завдяки використанню ґрунтовної наукової джерельної бази згідно предметної спрямованості дисертаційного дослідження та апробацією отриманих результатів на вітчизняних і зарубіжних наукових конференціях.

Рівень виконання поставленого наукового завдання та оволодіння здобувачем методологією наукової діяльності.

Дисертаційна робота Катеринич А. А. містить нові, раніше не захищені наукові положення, а обґрунтовані результати у сукупності розв'язують актуальну наукову проблему.

У вступі дисертантка на достатньому науковому рівні обґрунтувала актуальність теми, висвітлила суперечності, визначила об'єкт, предмет, мету й завдання, сформулювала провідні концептуальні ідеї, схарактеризувала методи дослідження, розкрила наукову новизну, практичну значущість отриманих результатів, навела відомості про впровадження та апробацію одержаних результатів, структуру дисертаційної роботи.

Результати дисертаційного дослідження в повному обсязі викладено у фахових закордонних та вітчизняних періодичних джерелах з соціальної роботи. Авторкою аргументовано наукову новизну і практичне значення отриманих результатів та наведено дані щодо закордонних та вітчизняних конференцій, що підтверджують апробацію результатів дослідження.

Дисертація добре структурована у 3 розділи. Назви розділів і підрозділів чіткі та інформативні щодо наукового рівня, змісту виконаної дослідницької роботи та її етапів. Розділи дисертації логічно завершені, містять висновки, які відповідають змісту та поставленим завданням дослідження.

У першому розділі дисертації - «Теоретико-методичні засади соціальної інтеграції молоді з інвалідністю» – представлено результати наукових пошуків автора в рамках аналізу базових концептів дослідження з проблеми соціальної інтеграції молоді з інвалідністю; висвітлено особливості соціальної інтеграції молоді з інвалідністю внаслідок інтелектуальних порушень та схарактеризовано засоби театрального мистецтва як чинник соціальної інтеграції молоді з інвалідністю внаслідок інтелектуальних порушень.

У другому розділі – «Критерії, показники та рівні соціальної інтегрованості молоді з інвалідністю внаслідок інтелектуальних порушень» – подано критерії та показники соціальної інтегрованості молоді з інвалідністю внаслідок інтелектуальних порушень та основні підходи до виявлення рівнів соціальної інтегрованості молоді з інвалідністю внаслідок інтелектуальних порушень.

У третьому розділі – «Змістово-технологічне забезпечення соціальної інтеграції молоді з інвалідністю внаслідок інтелектуальних порушень засобами театрального мистецтва» – схарактеризовано зміст, форми та методи соціальної роботи з підвищення рівня соціальної інтегрованості молоді з інвалідністю внаслідок інтелектуальних порушень засобами театрального мистецтва та представлено аналіз та оцінка результатів експериментальної роботи з соціальної інтеграції молоді з інвалідністю внаслідок інтелектуальних порушень.

Результати дослідження представлено у ґрунтовних та структурованих висновках.

Підсумовуючи сказане, слід відзначити, що дисертаційна робота

Катеринич А.А. за своїм змістом і формою є завершеним самостійним дослідженням. Її оформлення у цілому відповідає діючим вимогам Міністерства освіти і науки України, що висуваються до такого роду наукових робіт, зокрема Наказу МОН України від 12.01.2017 №40 “Про затвердження вимог до оформлення дисертації” та вимогам Київського столичного Університету імені Бориса Грінченка. Дисертаційна робота характеризується єдністю змісту і має як науково-теоретичну, так і практичну цінність.

Апробація результатів дисертації. Повнота викладу основних результатів дисертації у наукових публікаціях.

Ключові положення й результати дисертаційної роботи належним чином висвітлені й апробовані у 12 наукових публікаціях, із них 11 – одноосібних, 1 – у співавторстві. Зокрема: 3 статей у наукових виданнях, включених на дату опублікування до переліку наукових фахових видань України; 9 наукових публікацій (з них 1 у співавторстві), у яких додатково висвітлено результати дисертації. Загальний обсяг особистого доробку автора становить 5 друкованих аркушів.

Основні положення та результати дослідження представлено у звітах та презентаціях на наукових та науково-практичних конференціях різного рівня:

міжнародних: «Соціальна робота: виклики сьогодення. Інноваційні соціальні проекти та волонтерські практики» (25.11.2021, Київ, Україна); «Актуальні дослідження в соціальній сфері» (17.05.2022, Одеса, Україна); «Актуальні дослідження в соціальній сфері» (17.11.2023, Одеса, Україна); Всеукраїнська з міжнародною участю науково-практична конференція з соціальної роботи (15.03-16.03 2024, Київ, Україна); «Актуальні питання розвитку особистості: сучасність, інновації, перспективи» (04.04.2024, Житомир, Україна); «Інновації партнерської взаємодії освіти, економіки та соціального захисту в умовах інклюзії та прагматичної реабілітації соціуму» (21.05-22.05.2024, Кам'янець-Подільський, Україна); Society. Integration. Education. 18th International Scientific Conference (24.05-25.05.2024, Резекне, Латвія);

всеукраїнських: «Дослідження молодих вчених: від ідеї до реалізації» (27.05.2022, Київ, Україна); «Соціальна підтримка сім'ї та дитини у соціокультурному просторі громади» (09.06.2022, Київ, Україна); «Стратегії наукового пошуку в соціальній роботі, соціальній педагогіці та соціальній освіті: поліфункціональність ідей» (04.05-05.05.2023, Тернопіль, Україна); «Цілісний підхід у психології та соціальній роботі: теорія та практика» (24.02.2023, Кропивницький, Україна); «Компетентісні засади освітнього процесу в умовах впровадження інновацій: вітчизняний та міжнародний досвід» (27.11-28.11.2023, Житомир-Полтава-Київ, Україна); «Згуртованість суспільства в умовах воєнного стану: актуальність, виклики та шляхи їх подолання» (16.05-17.05.2024, Кривий Ріг, Україна).

Результати дисертаційного дослідження обговорювалися на щорічних звітно-наукових конференціях професорсько-викладацького складу Київського столичного університету імені Бориса Грінченка та на засіданнях кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи Факультету психології, соціальної роботи та спеціальної освіти (2021-2024 рр.).

Результати дослідження було впроваджено в роботу таких громадських організацій: ГО «За комфортне життя» (від 03.04.2024 № 0304/1), ГО

«Материнська любов» (від 01.04.24 № 01/04/24), ГО СМ «Сонячний промінь» (16.04.2024 № 15), Червоноградська міська ГО неповносправної молоді «Ніка» (22.04.2024 № 01), а також Сумського обласного центру реабілітації для дітей та осіб з інвалідністю (від 18.04.2024 № 291) та КЗВО «Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія» Запорізької обласної ради (22.10.2024 № 01)

Наведено відомості щодо апробації роботи, особистого внеску здобувачки та відповідності публікацій темі дисертаційного дослідження. Кількість, обсяг та зміст друкованих праць відповідають вимогам МОН України щодо публікацій основного змісту дисертації на здобуття наукового ступеня доктора філософії, а їх зміст віддзеркалює результати проведеного дослідження, отже дисертація є належним чином апробована.

Структура та зміст дисертації, її самостійність, завершеність, відповідність вимогам щодо оформлення й обсягу.

Дисертаційна робота має чітку структуру, відзначається цілісністю та логічністю викладу наукового матеріалу. Робота складається з анотації, вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел 266 найменувань, з них 42 – іноземною мовою). Загальний обсяг роботи становить 288 сторінки, з них основного тексту – 214 сторінок, 7 додатків – 43 сторінок, 17 таблиць і 24 рисунки.

У дисертації Катеринич А.А. дотримано принципів авторського права та не порушено принципів академічної доброчесності. Наявність у дисертаційній роботі покликань на літературні джерела, використані автором дослідження при напрацюванні теоретичних концептів дослідження, подання достовірної інформації про методологію та отримані результати дослідження у тексті дисертації, наявність інформації про власну наукову та практичну діяльність є свідченням самостійності, завершеності дисертаційного дослідження та його відповідності вимогам щодо оформлення та обсягу.

Дотримання академічної доброчесності у дисертації та наукових публікаціях. Відсутність (наявність) академічного плагіату, фабрикації, фальсифікації.

Автор дослідження дотримувався академічної доброчесності при підготовці дисертації та оприлюдненні її результатів у наукових публікаціях, зокрема Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 №44 (зі змінами). У дисертації та наукових публікаціях відсутній академічний плагіат, фабрикація чи фальсифікація, про що засвідчує відповідна довідка.

Повнота викладу основних положень дисертації в опублікованих працях.

Ключові положення й результати дисертаційної роботи належним чином висвітлені й апробовані в 32 (26 одноосібній) публікаціях автора, із яких 9 висвітлюють основні наукові результати дисертації (з них 8 – у наукових фахових виданнях України, 1 – у зарубіжних наукових періодичних виданнях), 21 – апробаційного характеру, 2 – додатково відображають наукові результати дисертації. Наведено відомості щодо апробації роботи, особистого внеску

здобувачки та відповідності публікацій темі дисертаційного дослідження. Кількість, обсяг та зміст друкованих праць відповідають вимогам МОН України щодо публікацій основного змісту дисертації на здобуття наукового ступеня наук ступеня філософії.

Дискусійні положення та зауваження до дисертації.

Оцінюючи загалом позитивно наукове та практичне значення отриманих дисертанткою результатів, дозволимо собі висловити зауваження та рекомендації до деяких положень дисертації, які можуть бути предметом наукової дискусії та напрямками подальшої дослідницької роботи, зокрема:

1. У розділі 1 дисертаційного дослідження автор представляє основні напрацювання з позиції аналізу змісту базових понять дослідження, пропонуючи власні підходи до трактування «соціальної інтеграції молоді з інвалідністю» та «соціальної інтегрованості молоді з інвалідністю внаслідок інтелектуальних порушень»; акцентує увагу на тому, що дослідження виконується в період трансформації моделей сприйняття інвалідності; розкриває зміст процесу соціальної інтеграції цільової групи у соціум саме з позиції застосування засобів театрального мистецтва у роботі з молоддю з інвалідністю внаслідок інтелектуальних порушень, виокремлюючи особливості означеного процесу. На нашу думку автору дослідження вартувало у розділі 1 більше уваги приділити аналізу наявних у Україні груп та категорій інвалідності, щоб підсилило висновок автора щодо виокремлення інтелектуальних порушень як окремої категорії інвалідності. Вважаємо за доцільне зазначити, що в контексті випрацювання особливостей соціальної інтеграції варто було також звернути увагу і на готовність громади інтегрувати означену категорію осіб, зокрема і через організацію надання соціальних послуг для молоді з інвалідністю.

2. Розділ 2. дисертації присвячений розпрацюванню автором критеріїв і показників соціальної інтегрованості молоді з інвалідністю та характеристики рівнів їх сформованості. Вважаємо за доцільне зазначити, що автору дослідження вартувало б підсилити параграф 2.1. інформацією про те, на основі чого було виокремлено саме такі критерії та показники.

На високому рівні представлені у підрозділі 2.2. результати констатувального етапу експерименту. Однак, вважаємо, що робота тільки виграла б, якщо авторка дослідження зазначила на підставі чого було відібрано самі означені організації для проведення дослідження, як саме формувалася вибірка та більше уваги приділила розкриттю особливостей застосування виокремлених науковицею методів дослідження, а саме спостереження, рольових ігор, сторітелінгу на констатувальному етапі експерименту.

3. На сторінці 131 дисертації авторка зазначає, що експериментальна робота з розробки та впровадження змістово-технологічного забезпечення соціальної інтеграції молоді з інвалідністю внаслідок інтелектуальних порушень передбачала три етапи: констатувальний, формувальний та контрольний. При цьому вказано, що констатувальний етап тривав з 2022 р. по 2023 р. (ст.131), формувальний – з 2021 р. по 2024 р. (ст.163). Натомість, відсутня інформація про протікання констатувального етапу експерименту. На нашу думку, для більшої ясності, автору дослідження вартувало представити у роботі інформацію про хід та етапи експериментальної роботи у 2 розділі. Варто також було пролити світло

на процес залучення та особливості роботи із учасниками експерименту на різних його етапах.

4. Розділ 3, підрозділ 3.2. насичений авторськими формами роботи, які можуть використати практики для більш ефективної соціальної інтеграції молоді з інвалідністю внаслідок інтелектуальних порушень у соціум. На нашу думку, автору дослідження вартувало б більше уваги приділити їх змісту та особливостям застосування.

Проте висловлені зауваження і побажання носять рекомендаційний та дискусійний характер і аж ніяк не знижують загальної високої оцінки проведеного дослідження.

Загальний висновок про рівень набуття здобувачем теоретичних знань, відповідних умінь, навичок та компетентностей.

Цілісний аналіз дисертації Катеринич А.А. «Соціальна інтеграція молоді з інвалідністю засобами театрального мистецтва» та аналіз наукових публікацій за темою дисертації дозволяє зробити висновок, що дисертація є завершеною, самостійною, цілісною науковою працею, яка містить наукову новизну, теоретичне і практичне значення, відповідає спеціальності 231 «Соціальна робота», характеризується обґрунтованістю та аргументованістю рекомендацій та висновків.

Загальна оцінка дисертації і наукових публікацій щодо їхнього наукового рівня з урахуванням дотримання академічної доброчесності та щодо відповідності вимогам.

Дисертація Катеринич А.А. заслуговує позитивної оцінки, відповідає вимогам, визначеним наказом МОН України від 12.01.2017 р. № 40 «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» і затвердженого КМУ від 12.01.2022 р. № 44 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», що дає підстави для присудження Катеринич Анна Андріївна наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності 231 «Соціальна робота».

Офіційний опонент –
доктор педагогічних наук, професор,
завідувач кафедри спеціальної та інклюзивної освіти
Тернопільського національного
педагогічного університету
імені Володимира Гнатюка

Ганна СЛОЗАНСЬКА

1253
засвідчую:
Начальник відділу кадрів